

DELTA GÄNGET

Salka Sandén
DELTA GÄNGET

VERTIGO FÖRLAG
SÖDERMALM 2007

INNEHÅLL

Förord – 7
Bergsjön – 11
Vasaplatsen – 14
Tynnered 1988 – 20
Borgen – 25
30 november 1990 – 54
Hultsfred – 59
Hemgång från Järntorget – 70
Friedrichshain – 74
Villa Vindöga – 87
Avenyn -93 – 90
Västerhavsfisk – 106
SUF – 123
Bellas rättegång – 137
AFA –140
Bedrägligt beteende – 151
Götgatsbacken – 156
Kaggeledstorget – 170
Brunnsparken / Gamlestadstorget – 175

© Salka Sandén och Vertigo förlag 2007

Form: Carl Johansson, V.A.&P. Inc

Tryck: Otavas tryckeri AB, Keuru Finland 2007

ISBN 978-91-85000-07-4

Lindome K V A –	179
Göteborgskalas –	220
Silverkällegatan –	229
Riksfrontens runa –	232
Brand på serieparaden –	236
Breven till Birger –	241
Anders –	249
Söndagsklubben –	255
Gbg 2001 –	262
Nationaldag –	271
Sann glädje –	275
Post scriptum –	278

FÖRORD

90-talets ljud: cirklande polishelikoptrar. Den kommersiella radions oavbrutna repetitioner av samma ljudband. Men också: djungelklubb i en lägenhet. Dansande närhet och värme. Inrökta svartklubbar. Tunnelseendet när poliskedjorna närmar sig.

90-talet var för min generation samtidigt en tid när världen öppnade sig och en tid när väggarna slöts kring oss. Ett årtionde med janusansikte. Å ena sidan erövringen. Från 80-talets enkelriktade kultur rakt ut i experiment med självbestämmande, gatupolitik, illegala fester. Å andra sidan överhetens offensiv. Där dom satt på sina plan till och från Bryssel och diskuterade hur dom skulle samordna attackerna mot våra livsvillkor. Dom tog våra EU-pengar till att renovera varandras slott och släktgårdar, angripa arbetsrätten, bygga ut befolkningsövervakningen, sluta gränserna, införa och permanenta massarbetslösheten, förbjuda lokala frösorser och förbereda sig för fullskaligt deltagande i framtidens eviga krig mellan civilisationerna.

Mitt i denna omstrukturering: en generation som växt upp med 70-talets barnkultur, som talade om för oss att vi var samhällsvarelser med rätt och skyldighet att delta i samhällsutvecklingen. Som växt

upp med 80-talets totalitära världsbild där vi förväntades anamma bilden av oss själva som lyckliga produkter av ett demokratiskt välfärdssamhälle, medan allt vi såg omkring oss var stagnation, tyst desperation, maktlöshet, ruttnande ostädade skolor och en vuxen-värld som för länge sen slutat tro på sina egna ord men som ändå inte anade den där stranden under gatstenen.

Kontrasten mellan ett 80-tal vi lämnade mentalt medan det fortfarande pågick och ett 90-tal som var allt hoppas motsats: Massarbetslöshet. Osäkra anställningar. Flexibilitet. Privatisering. Buggning. Övervakning av våra offentliga rum. Utprovandet av nya polisiära metoder. Självförsäljning. Individualism. Vi var en generation med fötterna i två system som blåst oss. Vad skulle vi göra med vår längtan efter kollektiv, gemensamma mål, framtidstro och inflytande i denna tid av övervakning, avväpnande, dekonstruktion och kommersialisering?

Vilken bild säger mest om 90-talet? Det där telefonabonnemanget man fick gratis om man var tredje minut lät reklambudskap avbryta sina privata samtal? Flyktingläger som brinner som på löpande band? Ungarna som brann inne i diskoteksbranden på Hisingen medan Göteborgspolitikerna stängde fritidsgårdarna och byggde strandpromenad, kasino och opera i innerstaden? Eller kravallerna i Hammarkullen? När nassarna med stöd av polisen marscherade omkring i stadsdelen, medan poliserna med hjälp av sina bitglada hundar hindrade dom boende som varit i stan och jobbat från att ta sig upp från den underjordiska spårvagnshållplatsen. Och sen försvarade sitt agerande med uttalandet: ”Det är väl bättre med ett hundbett än en kniv i magen?”

När jag arbetar med den här texten och funderar över mina livsval är det där reklamabonnemanget det jag minns först. Då känns det som om hela årtiondet var en sketch. Att flyktinglägren brann kommer jag ihåg först när en kompis påminner om det, jag förvånas över

hur lätt jag förträngt den mordiska sidan av myntet.

Nutidens brutalitet med krig, krigspropaganda, reaktionära bombkampanjer, moralism, kompakt övervakning och annat uppiskande av skräck och panik gör att man ser 90-talet i ett försonande ljus som det inte förtjänar.

Bokens utgångspunkt är mina erfarenheter inom den politiska miljö som genom åren gått under olika namn som BZ, frihetliga socialister, folkhemsterrorister, aktivistmiljön, svarta blocket, dom autonoma. ”Deltagänget”, med ordningspolisens term, eftersom den enhet som skulle hantera oss hette Delta. Detta betyder inte att boken ska läsas som om allt i den vore sant. Snarare har jag försökt levandegöra vissa typsituationer för att visa mekanismerna i form av sociala önskningar, gruppdynamik och våld som drev fram händelseutvecklingen.

Kollektivet är en av bokens huvudpersoner. Men lika lite som en individ kan leva utan ett kollektiv, kan ett kollektiv fortleva utan individernas personliga önskningar och behov. Det är dessa önskningar och behov som i förstörd och karikatyrartad form kommer klivande som kollektiv. Därför har jag ett antal individuella huvudpersoner och ett talande subjekt. Dessa är tänkta som typkaraktärer och är inte porträtt av enskilda personer, utan ihopsatta som mosaiker av olika människor samt min begränsade fantasi. Om läsaren tycker sig känna igen någon enskild människa i någon av karaktärerna kan hon därför ha rätt samtidigt som hon har fel.

Använd den här historien om Deltagänget som du har lust. För mig som författare var lusten att berätta en bra skröna huvudsaken. Men jag ska inte sticka under stol med att jag är av den gammalmodiga uppfattningen att man kan lära en hel del av historien.

*Salka Sandén
Stockholm, januari 2007*

BERGSJÖN

Du andas in. Du andas ut. Du kan ta den tid du behöver att andas. Här längs uppe i huset i Bergsjön. Mats delar en spliff med dig och Alexandra. Ni är tysta tillsammans. Ni är långt från stan.

”Precis som vi sa i våras”, bryter du in i tystnaden, ”folk kommer att bli förvånade över hur det kommer att smälla.”

”Jo”, säger Mats. ”Och ändå. Det var ju både och. Jag visste hur det skulle bli och ändå tog det mig på sängen. Ni förstår hur jag menar. Den här precisionen alltså. Allt var så exakt och militäriskt planerat. Som en klocka. En klocka.”

Du andas ut.

Hit har du flytt, efter snutens andra hembesök i Hammarkullen. Dörren uppbruten och balkongdörren lämnad på vid gavel, för att dom fördomsfullt nog trodde att era grannar skulle passa på att plundra.

Men flykten var inte därför. Din rätta till sambo har lämnat ut er adress i polisförhör. Er före detta adress därmed. Det är så mycket högerradikala hot just nu. Du bodde faktiskt nästan på markplan, rummet intill balkongen.

Du andas in.

Att sitta här och röka med sina kamrater. Lyssna på musiken. Och bara släppa lite grann. I den mån man kan släppa tanken på alla fångarna. Och framför allt. På koman. På Hans i koma och tanken som följer på den tanken. En tanke som man inte får tänka till punkt.

Det började flera dagar i förväg och pågick hela EU-toppmötet och det pågår fortfarande, detta förbannade spaningsflygande. Du säger det rakt ut i luften.

”Kan dom inte upphöra snart med sin jävla helikopter?”

Tystnad. Dom tittar på dig.

”Vilken helikopter?” undrar Alexandra.

”Jamen ... helikoptern! Spaningshelikoptern! Dom har ju kört med den där jävla helikoptern i hur många dagar som helst nu. Det där ljudet gör mig vansinnig.”

Men Mats säger att han inte heller hör helikoptern. ”Dom har inte kört med helikoptrarna på ... ja i alla fall ett dygn ... ”

På något sätt är detta mycket oroande. Du lystrar. Men visst är det en helikopter, du kan höra rotorbladen tydligt, du kan höra när den gör en sväng i luften.

”Men ... jag hör den”, säger du vantroget. ”Hör ni inte helikoptern? Lyssna ... jag hör den jättetydligt?”

”Nej det är definitivt ingen helikopter där”, säger Alexandra med ett mjukt leende, ”det är du som hör den inne i huvudet bara.”

Bara? Håller du på att bli vansinnig nu också?

”Men jag hör den verkligen?” vädjar du. ”Jag tycker det är otäckt att höra den om den inte finns. Är jag på väg att bli sjuk?”

Alexandra försöker lugna. Sånt här kan hända folk, vem som helst, efter en sådan mental anspänning. Det är väl för att du slappnar av nu.

”Ett ljud som du hört under så många dagar, det kan fastna i

huvudet. Hjärnan liksom ... liksom fastnar på det ljudet som den vant sig vid.”

”Men jag vill att det ska upphöra ...?” säger du hjälplöst, för du hör fortfarande den där jävla helikoptern lika tydligt, fast du nu vet att den inte finns.

VASAPLATSEN

När du hör skotten fattar du direkt.

Du kunde ha fattat innan och vänt, som kloka människor som insett att det här kvalar in perfekt som fel plats vid fel tillfälle. Men du var för nyfiken. Man vill veta hur det går och vara nära sina kamrater.

Men polisringen sluter sig kring platsen. Den är en månghövdad skara. Den största lindorm du sett av kravallutrustade hämnare som långsamt sluter sitt gap kring svansen och trycker sin ring hela tiden tätare.

Före skotten blir ni framför scenen hoptryckta och beordrade att sätta er. Du vägrar sätta dig ner för du fattar du har fått stryk förr du fattar att sätta sig ner är döden och folk sätter sig ner och du vågar inte sätta dig ner för du fattar och en snut skriker att du ska också sitta ner men du står frusen som en pinne för du vågar inte sitta så han slår dig med batongen över axeln en skakning far genom kroppen men ingen smärta du halvt faller bakåt men backar med andra benet du står upp. Du står upp så då finns en chans. Snuten fullföljer inte, han kanske skäms. Antonio, en bekant, säger att det var modigt av dig. Men han fattar fel, det är skräck. Att ge efter

kostar för mycket. Din kropp vet det så väl. I det ögonblicket – när du ser den kommande misshandeln lysa i deras ögon, en öppen längtan att döda – hör ni skotten. Polisringen splittras och rusar uppåt gatan, folk omkring dig skriker.

”Dom skjuter! Dom skjuter!”

”Det är skarpa skott! Dom skjuter med skarpa skott!”

Och du inser att det är sant. Du blir så rädd att du plötsligt känner dig alldeles lugn.

Dom skjuter med skarpa skott på oss nu.

Det är verkligen ett slags nollpunkt, ett slut och en början på samma gång. Härifrån kan det barka iväg vart som helst, härifrån. Hur ska du komma härifrån?

Du tyr dig till några kamrater, Ida, Tedd, Angelika, ni vet inte vad ni ska göra. Ni kan inte gå neråt för där återformas snutormen, och ni vill helst inte gå upp mot skottlinjen. Ni beslutar att sätta er på bänken precis där ni är.

Ida har lite öl att bjuda på, det sitter fint. Verkligen. Ni har ryggen mot snutkedjan. Ni behöver inte se den för att känna hotet. Ni har tagit beslutet att lugnt sitta här, låta snutarna komma rusande, ta lite stryk eller mycket stryk och sen låta er gripas och forslas iväg.

När snutarna väl kommer rusande, i våldsamt fart och med sköldarna sänkta är det som att ni vaknar till sans, här går absolut inte att sitta och vänta. Ni rusar framåt, du dyker framåt genom något löjligt buskage som blockerar vägen, vidare, vidare.

Därefter blir ni till synes planlöst jagade av hästsnutar som gör chocker, men ingen släpps ut eller grips. Du undrar om dom själva förstår sin taktik.

Någon säger att det var inga skott, det var bara kanonslag, skotten är panikrykten. Det tror du omedelbart för det vill du tro. Du har fått panik bara, panikrykten ska man inte föra vidare. Du säger detta

till andra också, folk har bränt av lite kanonslag bara, det är ingen fara.

Efter ett tag föses ni upp på universitetets trappa och du tycker det är bra, här kan du lika gärna stå. Bakom dig står några unga rädda tjejer, du fogar det till intrycket av kvällen. Det är folk från olika gäng i stan här, dom politiskt organiserade och dom internationella ligger och trycker någonstans efter Avenyn. Du försöker säga något lugnande till tjejerna för du är själv rädd, det gör dig lugnare att försöka lugna andra. Du säger något om att inte få panik, se till att hålla ihop. Och något om kanonslagen. Men här får du besked från ögonvittnen, som tvingar dig att inse fakta. Dom har sett skottskadade. Flera stycken. Folk på bårar, blånande ansikten.

Att höra skotten var en sak. Men tanken på bårar...

Så gör snuten en chock mot trappan och jagar ner alla. Varför?

Du vill inte strida, verkligen inte. Du vill bara komma undan och få veta vilka andra som kommit undan. Vilka som i alla fall inte är... döda? Skjutna.

Nu går du tillsammans med Antonio, ni tänker försöka gömma er på en bakgård. Portarna är låsta eller så står folk i vägen och blockerar dom.

”Här släpper vi faktiskt inte in vilka människor som helst.”

Du försöker vara tålmodig. Det här är en lite speciell situation. Polisen avrättar folk på Vasaplatsen. Dom skjuter med skarpa skott, som på måfå, rakt in bland folk.

”Nej” säger gubben iskallt. ”Det gör dom inte. Så är det inte.”

Han står tre gator från blodbadet. Det kokar över för Antonio. Han tar ett hotfullt steg framåt mot gubben och skriker: ”Hör du dåligt! Hör du inte vad hon säger! Snutarna står därborta och avrättar folk! För att behaga såna som dig! För att försvara dig! Det är för fan...! det är för fan ditt fel det här! Jävla mördare! Folk ligger och dör! Och! Och!”

”Kom nu Antonio. Vi går härifrån”, försöker du. Vad ska ord ändra?

Men Antonio har redan sprungit iväg någonstans, övermannad av kraften i sin vrede.

Nu dyker istället Vanessa upp, du vet inte varifrån, och tilltalar dig utan föregående hälsning.

”Man kan gå ut härifrån.”

”Va?”

”Ja, man kan gå rakt ner på Avenyn där borta, där saknas avspärningar!”

Du börjar långsamt fatta.

”Jaha? Då kan vi gå in på en krog där och låtsas vara helgfirare?”

”Ja, det kan vi göra”, går Vanessa med på. Ni har med arrestpengar.

Och, otroligt, det går att gå ner på Avenyn. Här går folk helt oberört omkring iklädda feststass.

Ni tar in på en krog. Ni sitter tysta, ölens smak når inte fram till medvetandet, hela den här festen omkring er, det är som att sitta inne i ett tv-program. Ni som marionetter bland döda dockor som går in för sin roll med trött iver. Gravöl. Och till på köpet kommer en bekant till Vanessa och slår sig ner. Du säger ingenting till Vanessas väninna men själv försöker hon förklara läget.

”Vi har varit på gatufesten. Du förstår inte. Polisen öppnade eld. Det är rena kriget däruppe. Vi gömmer oss här...” Hennes väninna verkar inte alls fatta.

Plötsligt slås Vanessa av en tanke, som egentligen är fullständigt självklar om det inte hade varit för chocktillståndet. Nu närmar hon sig slutsatsen försiktigt:

”Men, hur kom du hit Kristin?”

”Vadå? Kom hit?”

”Ja, alltså, är inte Avenyn avspärrad? Containerarna? Hur kom du in på Avenyn?”

”Vi gick upp här så klart”, en självklarhet i Krisins öron. ”Det står några containrar där förstås, men det är luckor mellan dom så det är bara att gå igenom.”

Ni får bråttom att resa er och betala.

Mycket riktigt. Man kan bara passera förbi containerarna. Det känns som om någon när som helst skulle kunna ropa *freeze!* och stoppa hela filmen. På vägen mot återsamlingslokalen möter ni Ida, Tedd och Angelika.

Plötsligt säger någon: ”Kolla civilaren!”

Verkligen, en civilare stryker längs väggen. Han försöker inte dölja vad han är. Istället skjuter en teleskopsbatong i ett hårt grepp ut från höften, halvt vädjan, halvt hot. *Den här civilaren som jag sitter fast vid tänker inte sälja sig billigt.*

Aldrig har du sett en snut så rädd. Visst är han ensam och visst är det här en mörk gränd. Men ändå. Det är något annat, något mer än detta. Det är själva situationen, stämningen i stan. När du ser honom kommer det för dig som en historisk skildring du läst någon gång för länge sen. Kanske en tysk soldat på väg med sin packning ut ur Italien genom partisanområden? Det är inte ni som är grunden för hans fruktan. Det är vad hans kollegor nyss har gjort. Det är var dom har lagt ribban. Han är väl medveten om att det här är en nollpunkt, slutet på all kommunikation, bortrivna dimridåer, verkligheten brutalt uppenbarad för alla. Ni har aldrig haft någonting att säga varandra, snutar är hundar, bara hundar, det är allt.

Den här civilaren vet att ni vet vad hans kollegor har gjort och detta är förvisso en laglös natt, en natt bortom hans kontroll och definitivt bortom er kontroll också. Men ni rör inte civilaren. Han

slinker iväg som en vålnad, fruktande nästa hot i natten. För ni måste vidare. Ni måste till lokalen. Där kan ni få nyheter om dom skjutna.

När ni kommer fram möts ni av att era namn ropas ut i nattmörkret. Det är lättnad och glädje i dom ropen. Ni svarar med dom ropandes namn, kramar varandra och tänker *Du lever!* och *Du lever också!*

Det är proppfullt i lokalen. Ni snappar upp nyheter. Det verkar vara tre som är skjutna. En i benet, en i magen, den tredje lite osäkert var. Dom minst skadade är internationella, i varje fall en av dom är tysk. Han som blivit skjuten i magen är Hans.

Va? Menar dom Lille-Hans? Det är så du tänker på honom för sist ni sågs hade han just gått med i det nystartade SUF*. Alla blev imponerade av 12-åringens stora kunskaper om politik, ideologi och historia. Du kommer på dig själv med att tänka i dåtid, nästan skriva en dödsruna. Du får inte tänka som om han redan vore död. Som om han alls skulle dö.

Är det allvarligt? Han var medvetlös säger dom som sett. Han blev alldeles vit i ansiktet och tappade medvetandet. Mer vet man inte.

Nya rop när dörren öppnas, alla ler, du ler, ofrivilligt ler du mitt i allt det här. Ytterligare tre kamrater att överföra till den mentala listan under rubriken Levande.

* Syndikalistiska Ungdomsförbundet